

ALTERRA

RESEARCH INSTITUUT VOOR DE GROENE RUIMTE

Quick-scan Nationale Landschappen en het Soortenbeleid

Rob Schröder, Mirjam Pulleman, Wim Nieuwenhuizen & Edgar van der Grift

**In opdracht van het Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit**

Opdracht van Natuurbeleid LNV

Twée clusters:

Gebiedenbeleid

- Natuurbeschermingswet (incl. HR/VR)
- realisering EHS
- robuuste verbindingen
- Nationale Landschappen
- Overlevingsplan B & N

Soortenbeleid

- Flora- en faunawet
- signalering (RL/BL)
- Soortbeschermingsplannen

Relatie

Soortenbeleid LNV

Doel:

“Behoud bedreigde dier- en plantensoorten en de verbetering van de leefomstandigheden daarvan”

Nationale Landschappen

Doel:

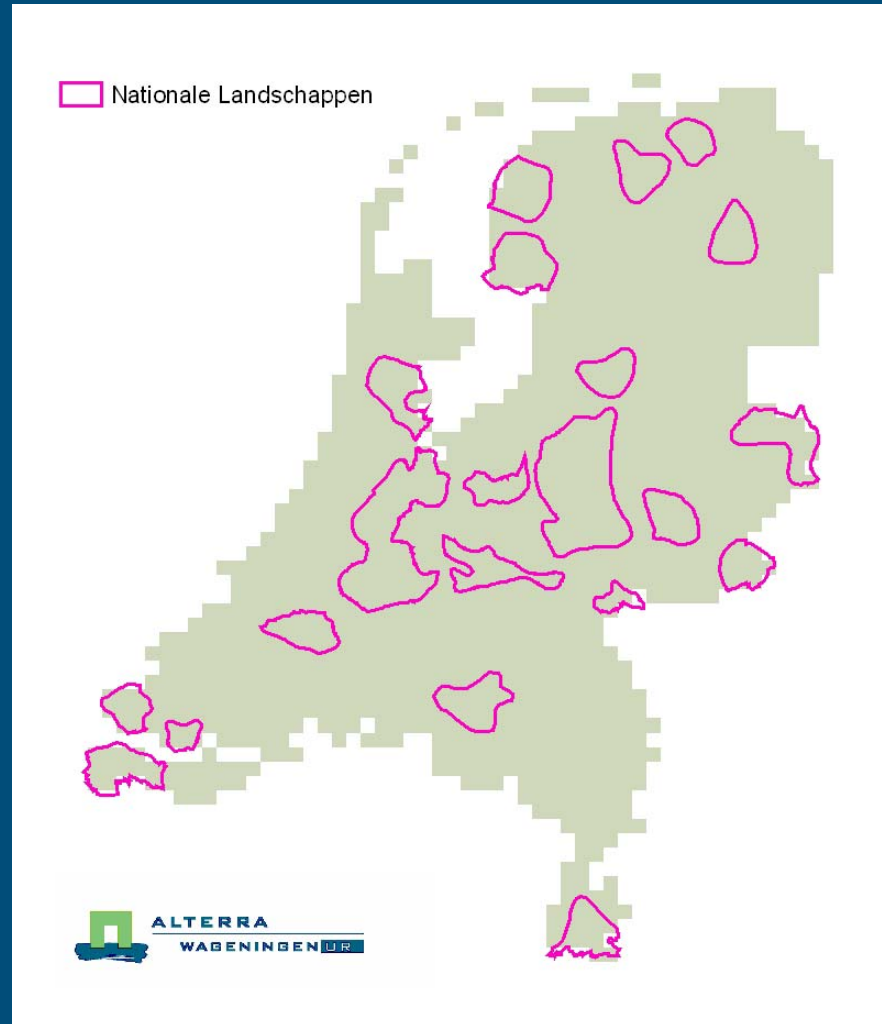
“Behoud en ontwikkeling waarden in gebieden met een kenmerkende landschappelijke identiteit”

Nationale Landschappen

Stand van zaken:

- Voorlopig 21 gebieden
- Voorlopige begrenzing

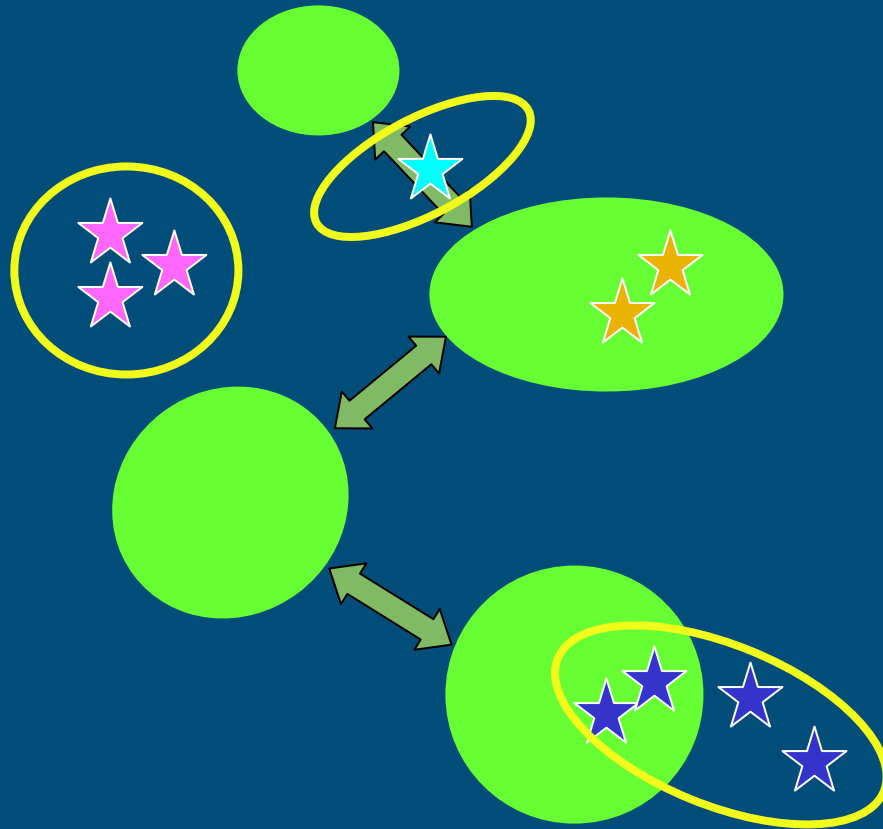
Onderzoeksvraag

Relatie Nationale Landschappen en Soortenbeleid

- Hoe belangrijk zijn Nationale Landschappen voor soortbescherming?
 - als aanvulling op de EHS
 - voor soorten cultuurlandschap
- Inbreng Soortenbeleid bij begrenzing van Nationale Landschappen?
 - LNV inzet Nota Ruimte

Soortenbeleid in beeld

Kansen Nationale Landschappen:

★ Specifieke maatregelen voor soort binnen EHS

★ Soort stelt specifieke eisen aan verbindingen

★ Soort komt vooral buiten EHS voor

★ Soort heeft leefgebied binnen en buiten de EHS

Onderzoeksaanpak

- Stap 1** Selecteren van soorten
- Stap 2** Verbeelden ruimtelijk patroon van deze selectie = bepalen hot-spots
- Stap 3** Kwantificeren overlap hot-spots met Nationale Landschappen (NLs)
- Stap 4** Adviseren over relatie Soortenbeleid en NLs
 - Begrenzing NLs
 - Gebiedsgericht Soortenbeleid

Selectie van soorten

Uitgangspunten:

- Soortenbeleid
 - MJP Soortenbeleid (bijlage 1: lijst bedreigde soorten)
 - EU-Habitatrichtlijn (bijlage 4: lijst beschermde soorten)
- Nog (frequent) aanwezig
- Soorten met zwaartepunt verspreiding buiten EHS: indicatief voor (agrarisch) cultuurlandschap

Selectie van ruim 80 soorten

Das

Kamsalamander

Noordse woelmuis

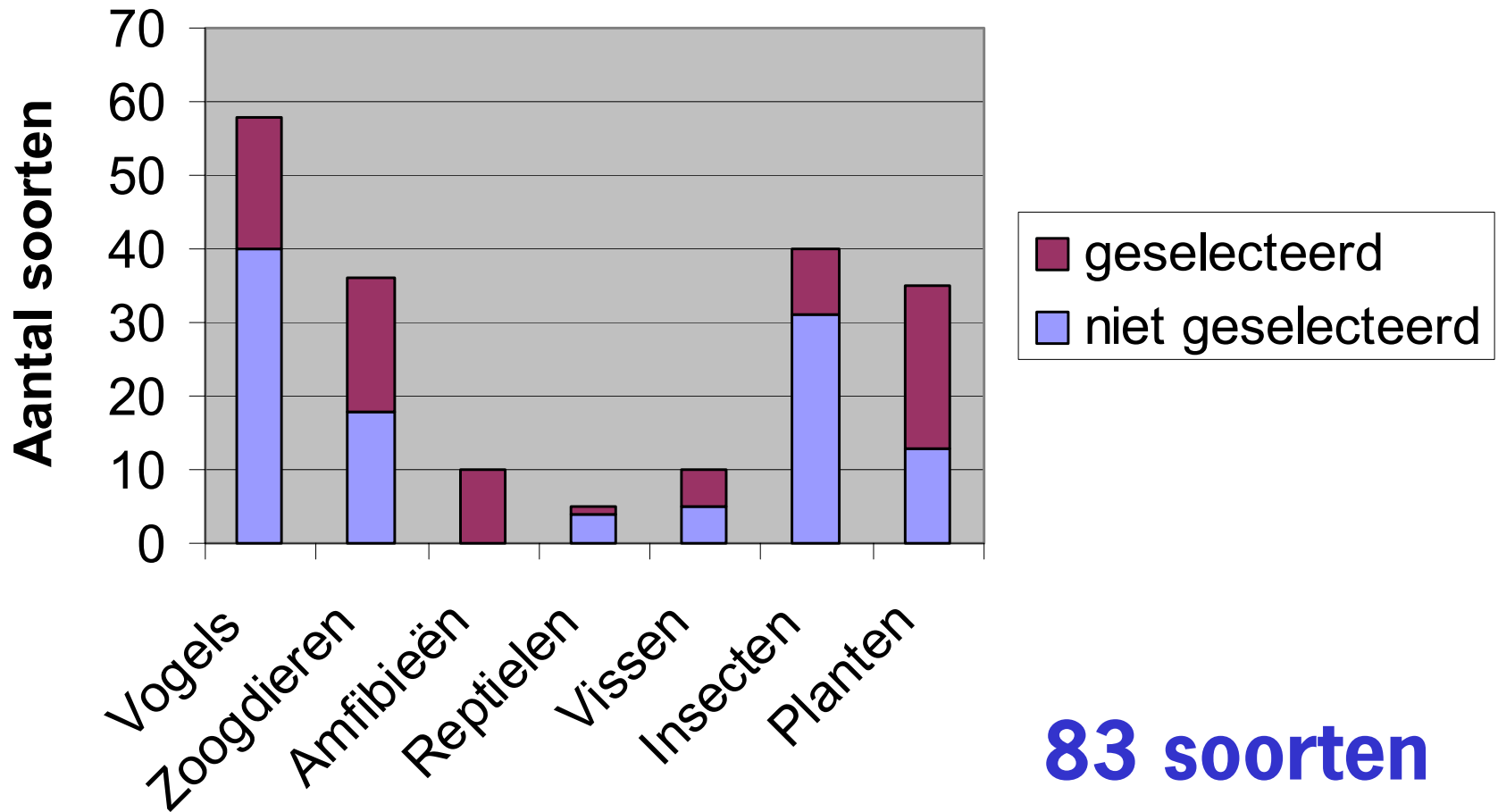
Grote modderkruiper

Donker pimpernelblauwtje

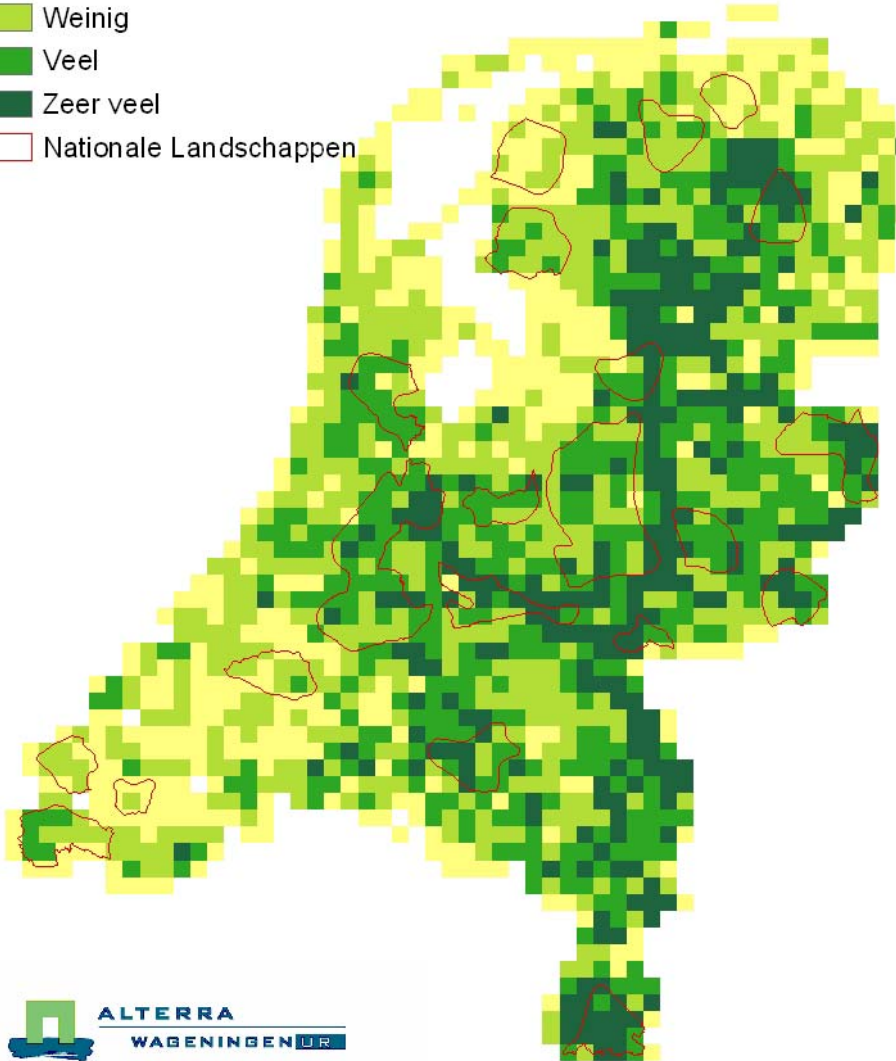
Selectie van soorten

83 soorten

Resultaat 1 Ruimtelijk patroon soorten

Aantal soorten

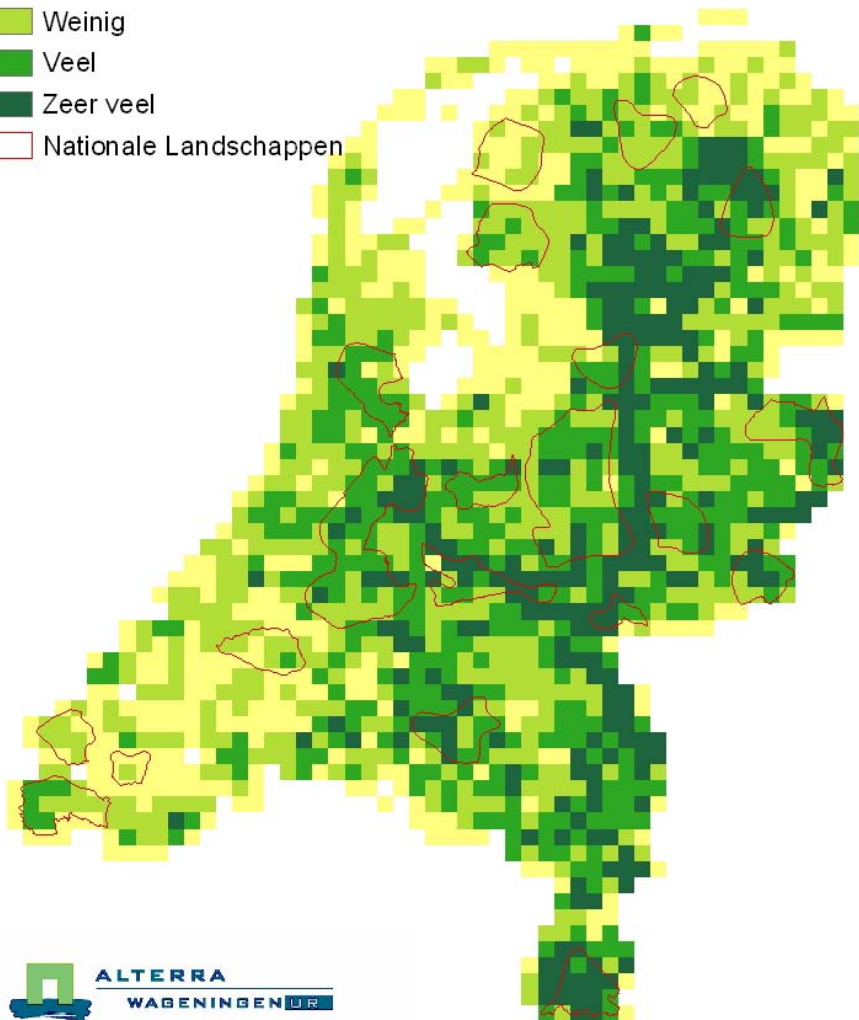

- Donkerder = meer soorten
- Grof: voorkomen aantal soorten in 5x5 km
 - Niet dichtheid
 - Niet potentie
- Zwaartepunt in Oost-Nederland
- Vooral op gradiënten
 - IJsseldal
 - Vechtplassen
- Vaak in grensgebied met D

Resultaat 2 Hot-spots buiten de EHS

Aantal soorten

- Zeer weinig
- Weinig
- Veel
- Zeer veel
- Nationale Landschappen

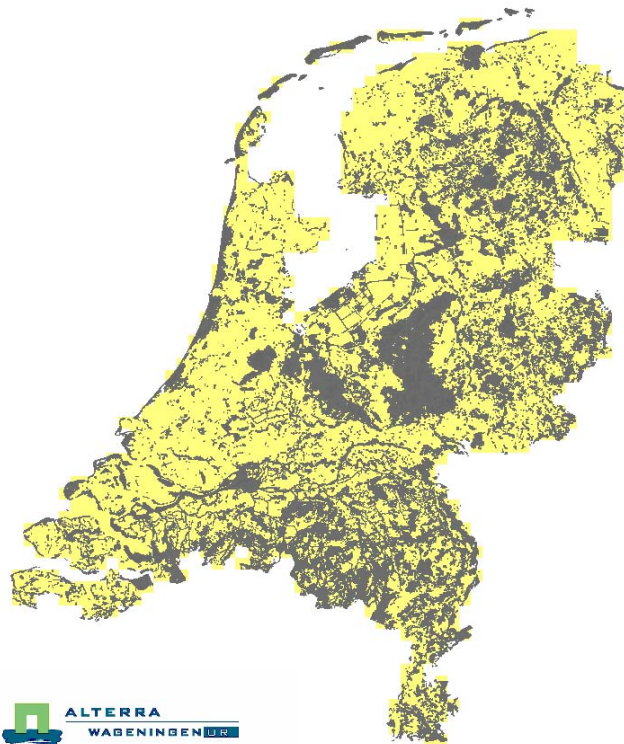
Aantal soorten

- Zeer weinig
- Weinig
- Veel
- Zeer veel
- Nationale Landschappen
- EHS 2003 Raster

Toelichting: bewerking EHS kaart

EHS

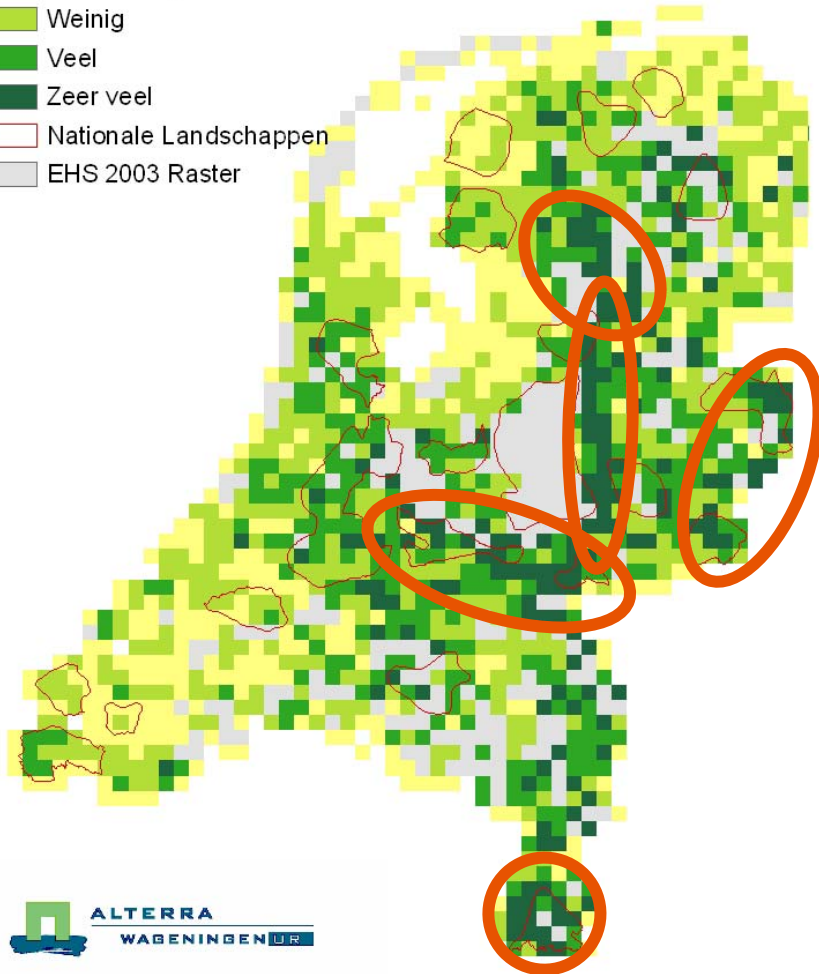
EHS (geschematiseerd)

Resultaat 2 Hot-spots buiten de EHS

Totaal soorten

Aantal soorten

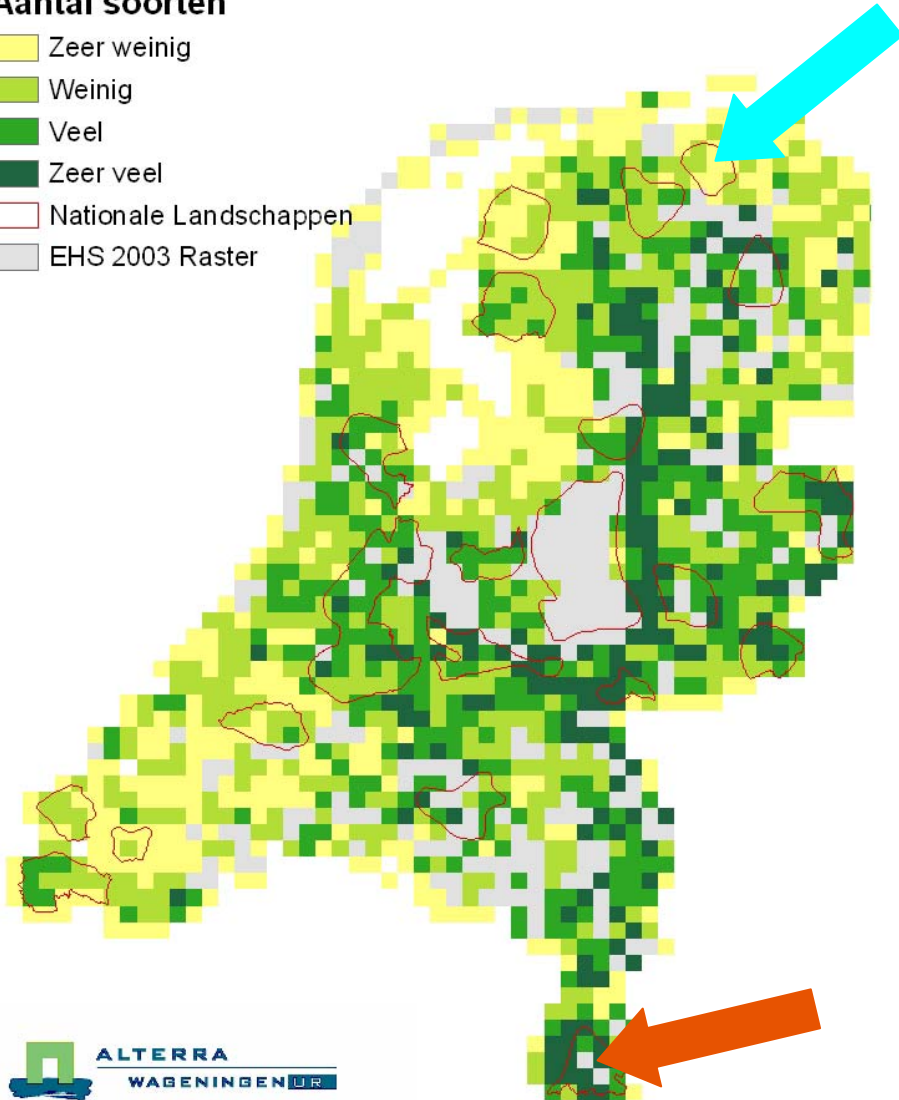
Ook buiten de EHS zijn er hot-spots van bedreigde soorten

- Z Frie / NW Over / Z Dren
- IJsselvallei
- Rivierengebied
- Twente / Achterhoek
- Heuvelland Z Lim

Resultaat 3 Hot-spots en NLs

Aantal soorten

- Zeer weinig
- Weinig
- Veel
- Zeer veel
- Nationale Landschappen
- EHS 2003 Raster

Nationaal Landschap is
soms

hot-spot

Heuvelland

Twente

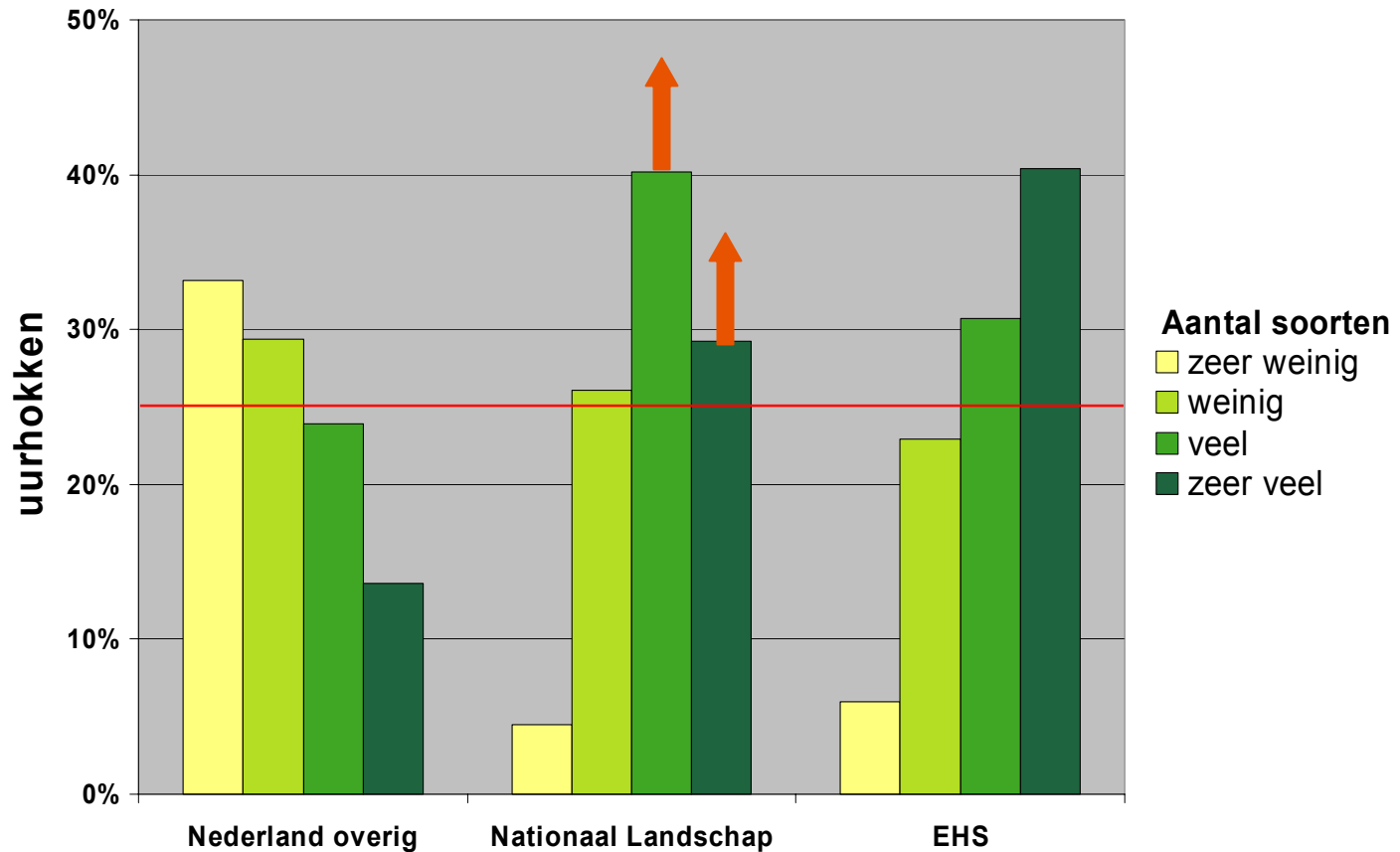
en soms

cool-spot

Humsterland

Beveland

Resultaat 3 Hot-spots en NLs in cijfers

Conclusies

- Nationale Landschappen zijn in potentie belangrijk voor het Soortenbeleid
 - Aanvullend op EHS
- Ca. 30% van de opp. NLs is hot-spot
- Ca. 40% is warm-spot
- Door geringe verschuivingen van de begrenzingen zijn meer hot-spots te dekken
 - Inzet Soortenbeleid in Nota Ruimte

Aanbev 1 Overweeg verschuiving van grenzen

Sommige NLs liggen vlak naast hot-spots.

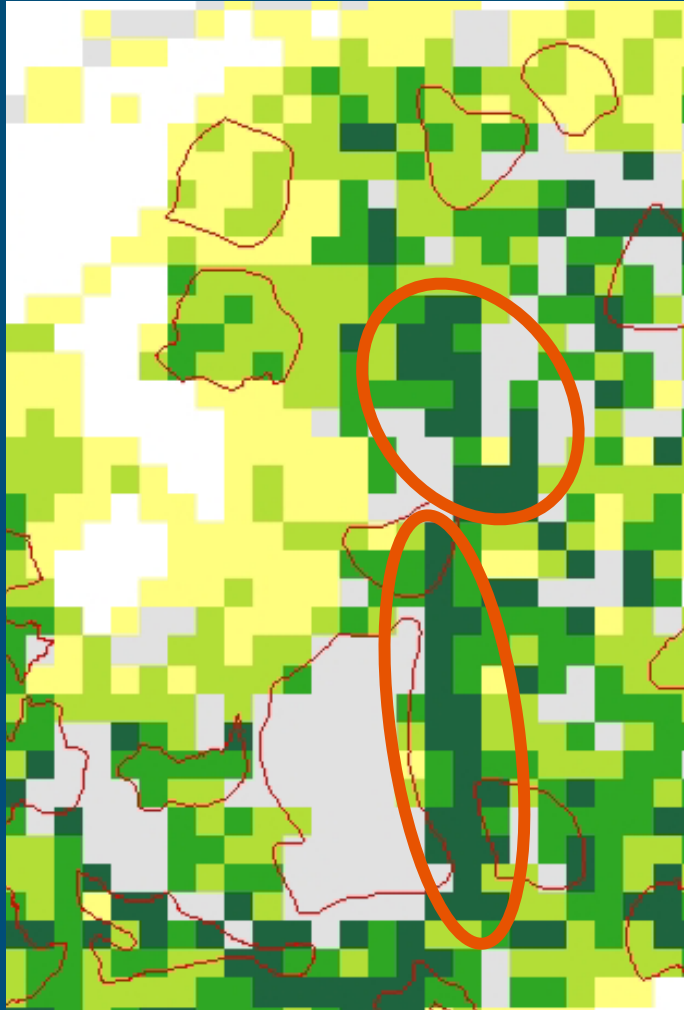
Zoom in:

- Overweeg verlegging van grenzen

Bijv.:

- Heuvelland

Aanbev 2 Overweeg aanwijzing extra NLs

Enkele grotere gebieden met veel hot-spots buiten EHS.

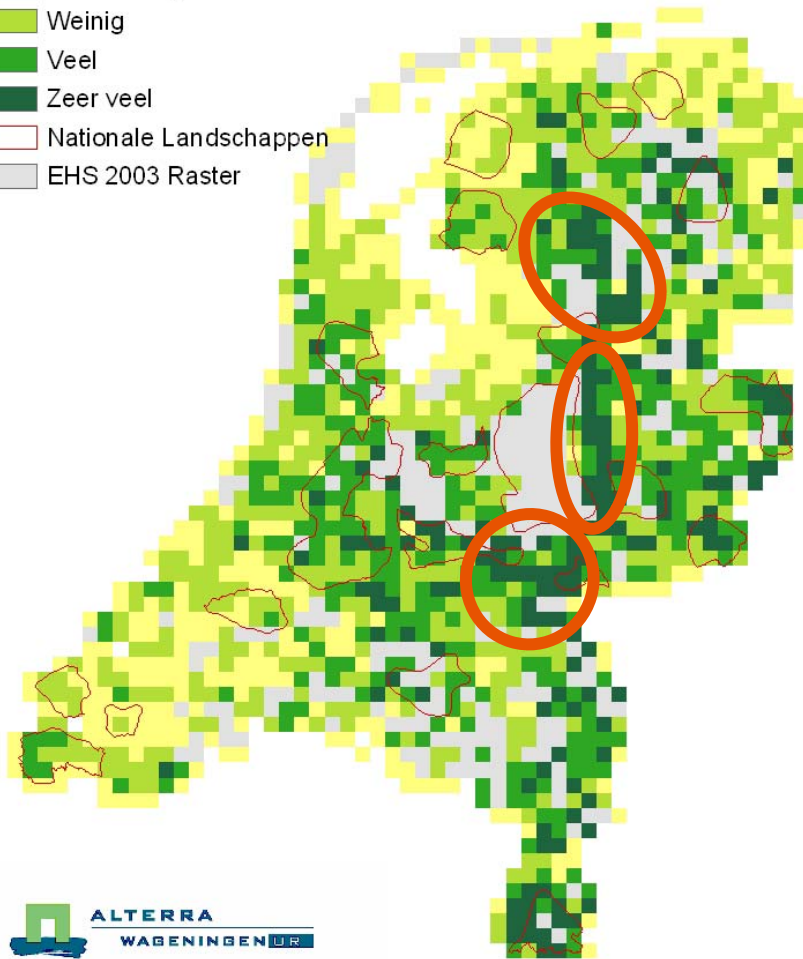
Bijv.:

- IJsseldal
- Z Frie / NW Over / Z Dren

Aanbev 3 Overweeg gebiedsgericht soortenbeleid

Totaal soorten

Aantal soorten

Overweeg aanwijzing van hotspots buiten EHS en NLs tot “aandachtsgebied” of “kernleefgebied”.

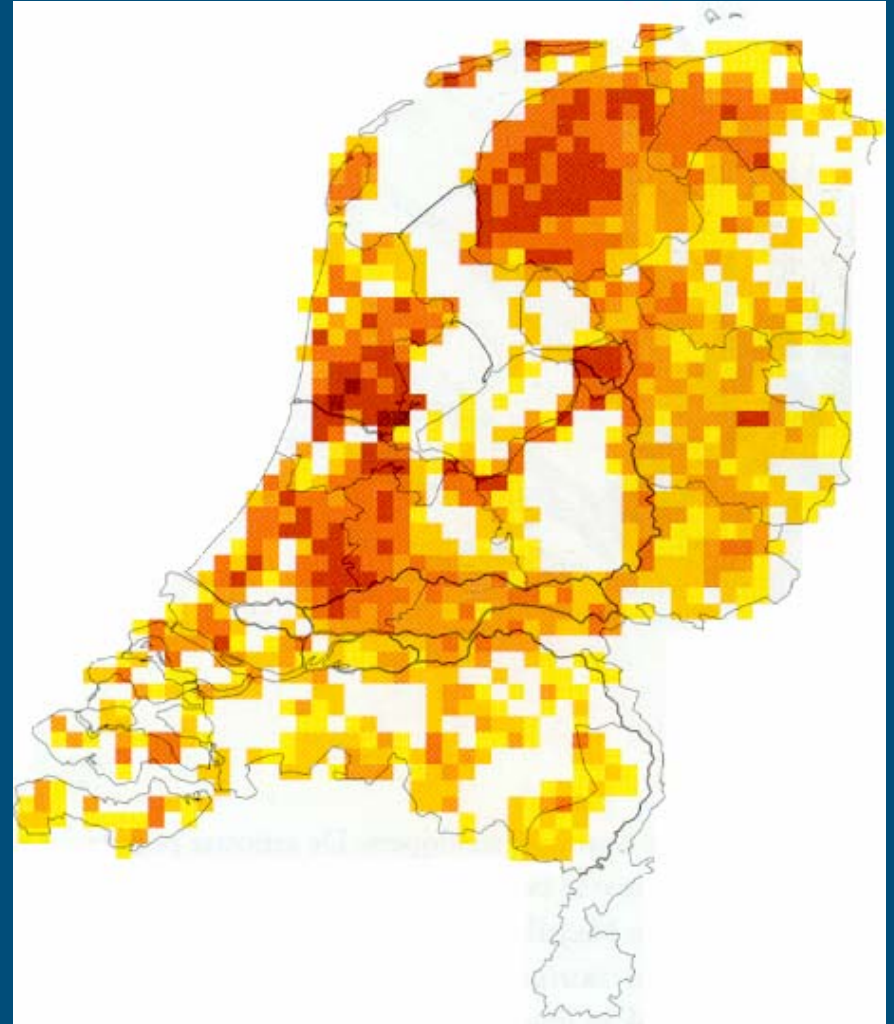
Dan specifiek beleid en nauwkeuriger analyse:

- dichtheid van soorten
- ecologische soortgroepen
- potentiële verspreiding
- foerageergebieden (vogels)

Aanbev 3 Aandachtsgebieden soortenbeleid

Analyse van
dichtheid van voorkomen
van soorten /
soortgroepen

Voorbeeld Grutto

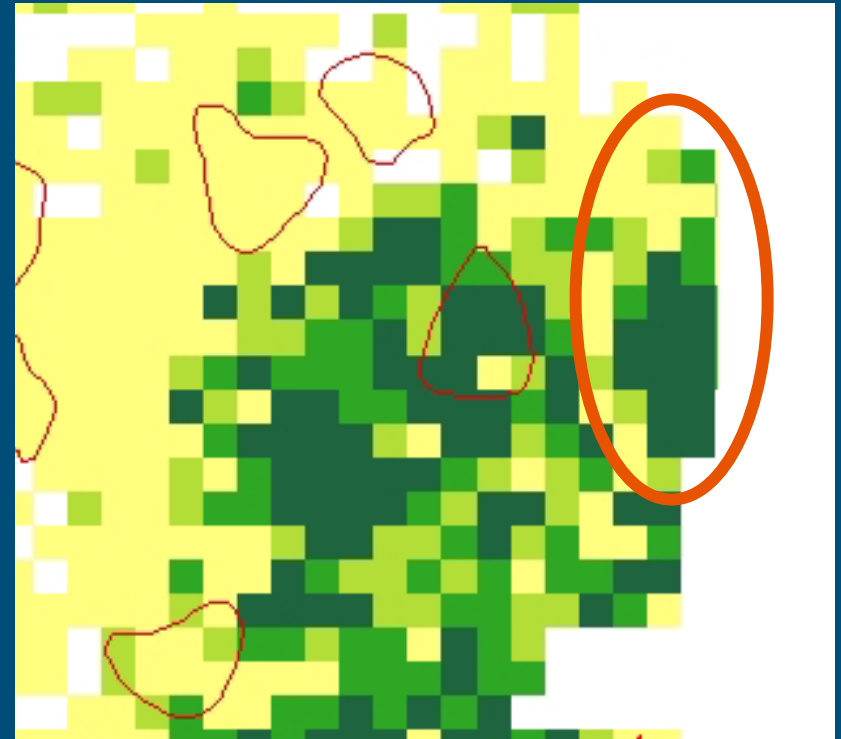

Aanbev 3 Aandachtsgebieden soortenbeleid

Analyse van soortgroepen

Alle soorten: cool-spot

Vogels van halfopen
landschap: hot-spot

Aanbev 3 Gebiedsgericht soortenbeleid

- Stap 1: selecteer soorten / soortgroepen
- Stap 2: maak kaarten met verspreiding selectie en kies aandachtsgebieden
- Stap 3: zoom in en zoek instrumenten

Wat is het gevolg van de schematisatie EHS?

Hot-spots buiten EHS omvatten in werkelijkheid voor een deel **wèl** EHS-gebieden

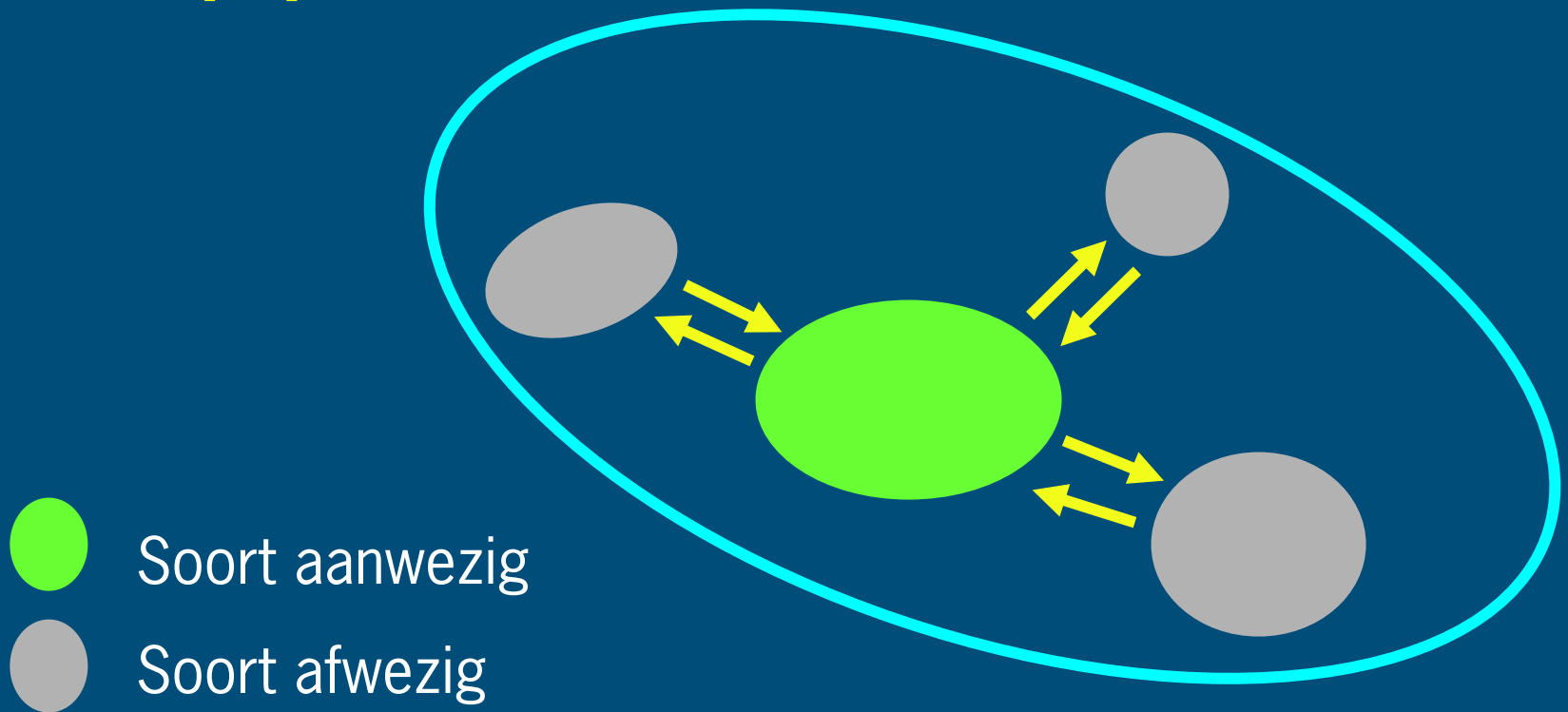
Echter: de natuur is hier versnipperd
($< 34\%$ van uurhok is EHS)

**Een Nationaal Landschap kan voor
kwaliteitsimpuls zorgen**

Aanbeveling 2

Niet alleen kijken naar (actuele) verspreiding van soorten, maar ook naar levensvatbaarheid netwerkpopulaties

Aanbeveling 4

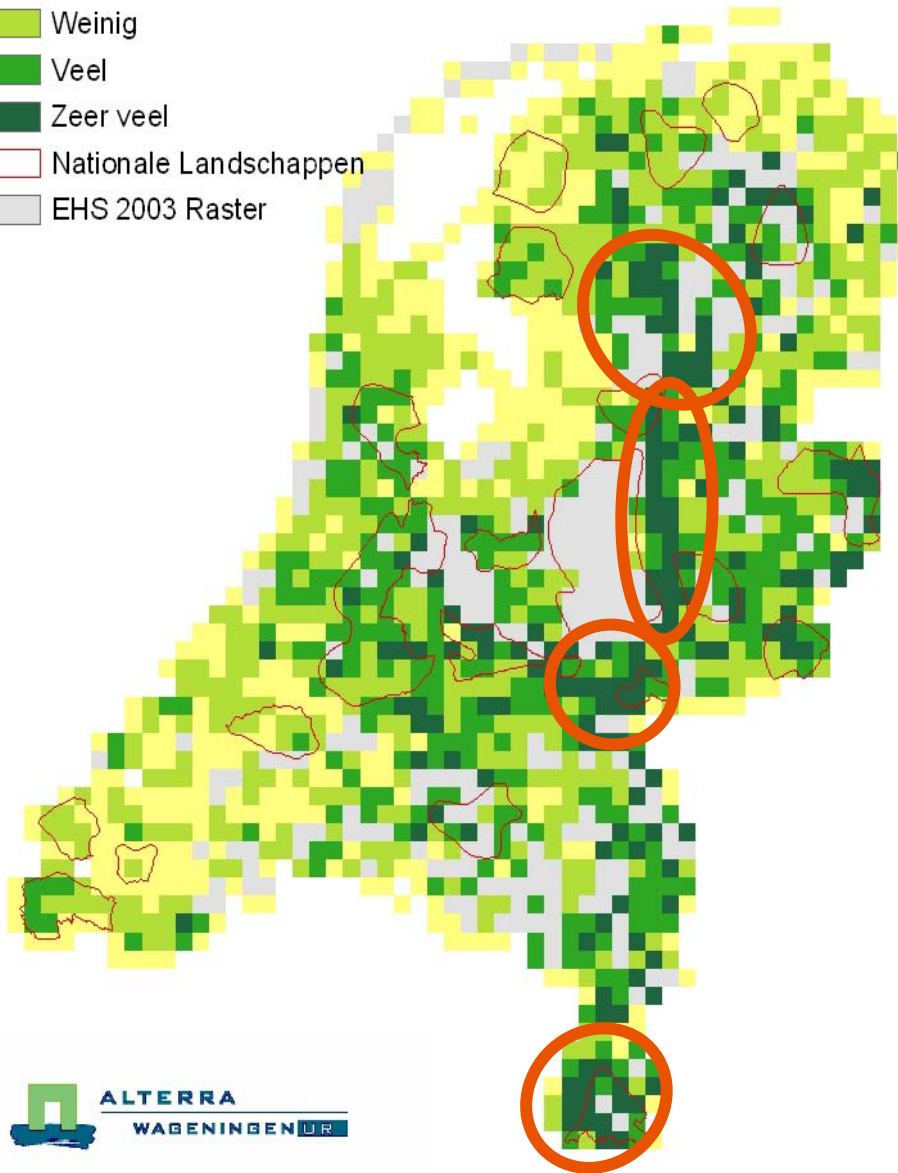
Vogels: niet alleen kijken naar broedbiotoop, maar ook naar foerageergebieden

Voorbeeld: Purperreiger

Totaal soorten

Aantal soorten

Expertmeeting: NLs +

- Nieuwe NLs'en?
- Grenswijzigingen?
- Kijken naar soortgroepen in:
 - Z Frie / NW Over / Z Dren
- IJsselvallei
- O. Rivierengebied
- Heuvelland Z Lim

Ho. Planten

 Concept Nationale Landschappen

 EHS 2003 Raster

Hogere planten

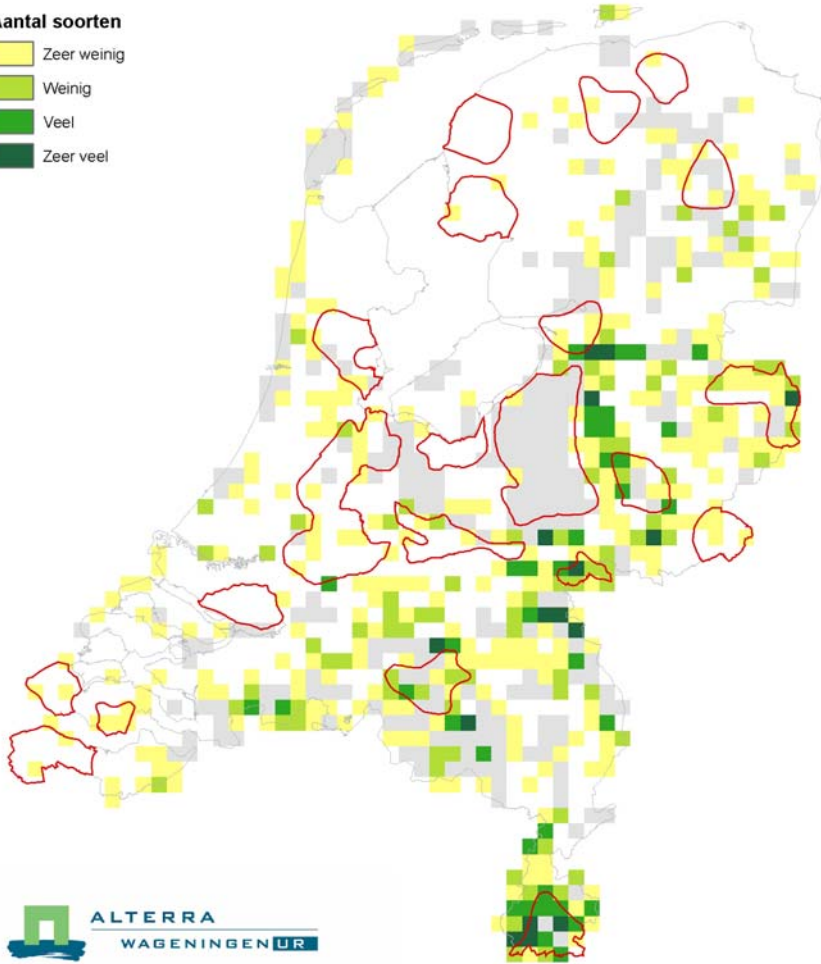
Aantal soorten

 Zeer weinig

 Weinig

 Veel

 Zeer veel

tekst

Concept Nationale Landschappen

EHS 2003 Raster

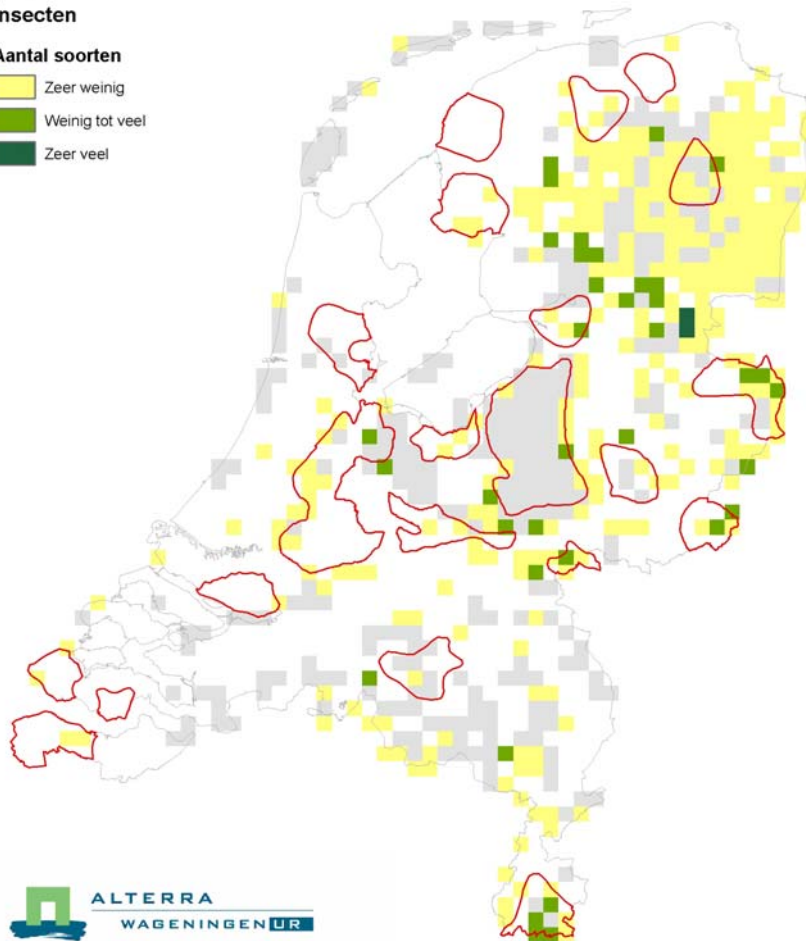
Insecten

Aantal soorten

Zeer weinig

Weinig tot veel

Zeer veel

tekst

Concept Nationale Landschappen

EHS 2003 Raster

Reptielen en amfibieën

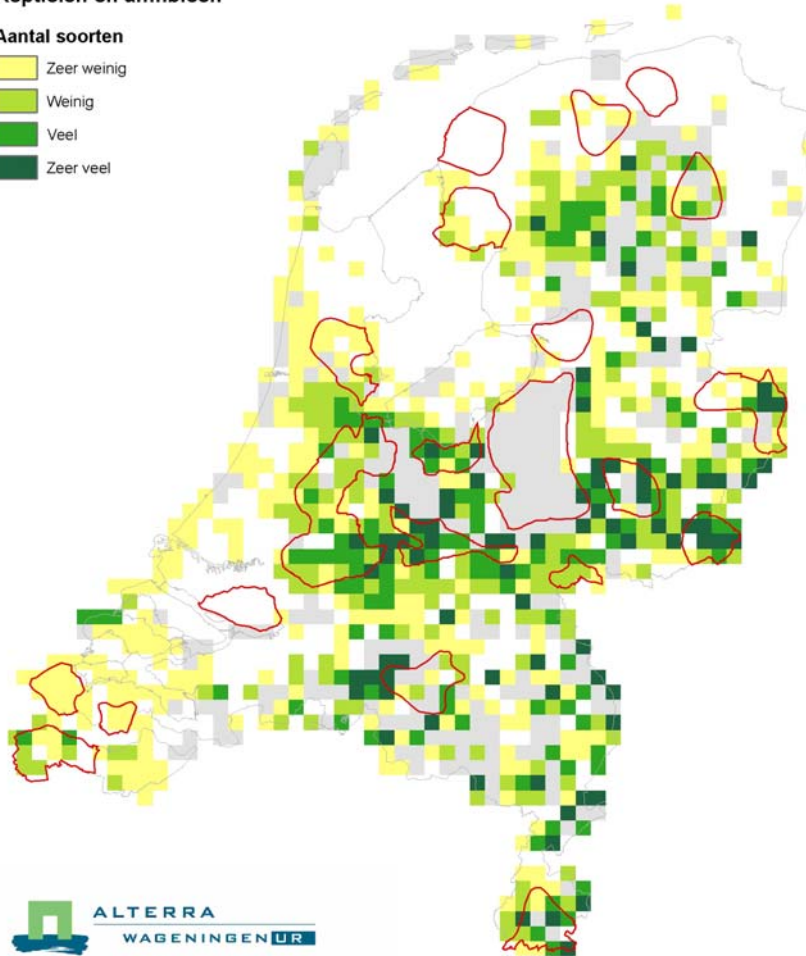
Aantal soorten

Zeer weinig

Weinig

Veel

Zeer veel

tekst

Concept Nationale Landschappen

EHS 2003 Raster

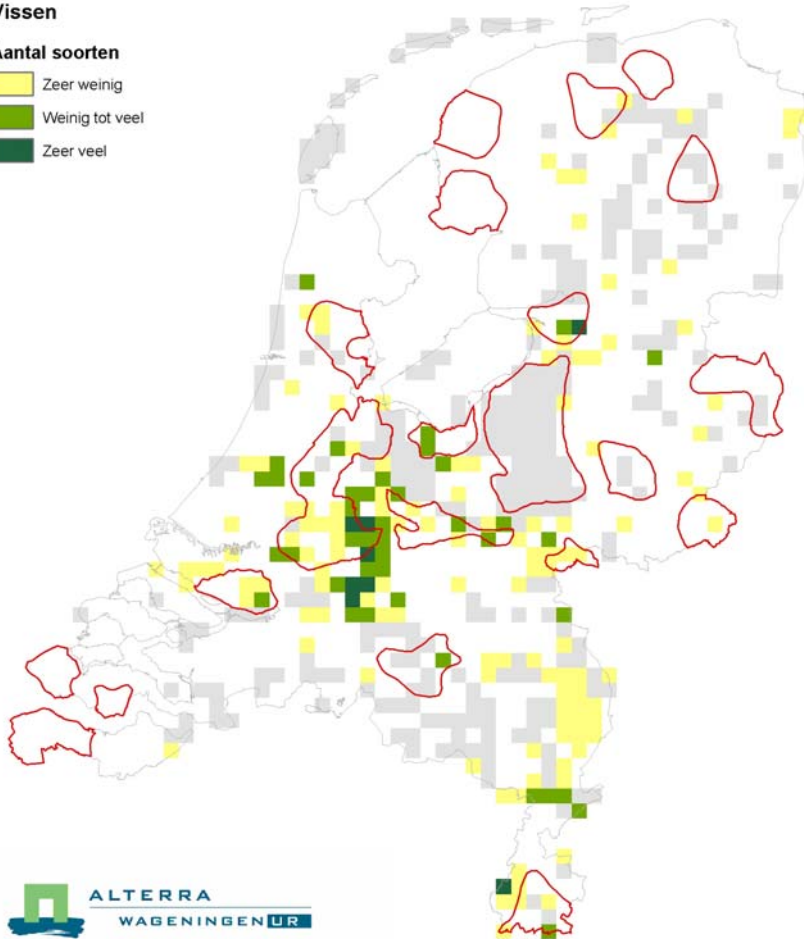
Vissen

Aantal soorten

Zeer weinig

Weinig tot veel

Zeer veel

tekst

Concept Nationale Landschappen

EHS 2003 Raster

Vleermuizen

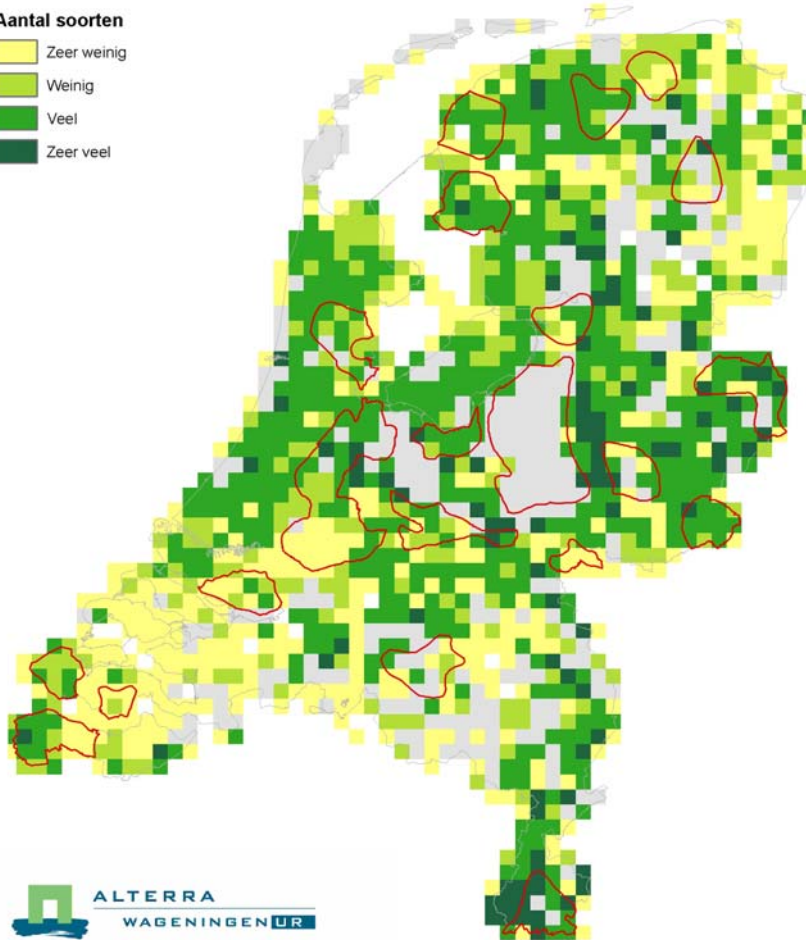
Aantal soorten

Zeer weinig

Weinig

Veel

Zeer veel

tekst

Vogels Halfopen Is

Concept Nationale Landschappen

EHS 2003 Raster

Vogels halfopen landschappen

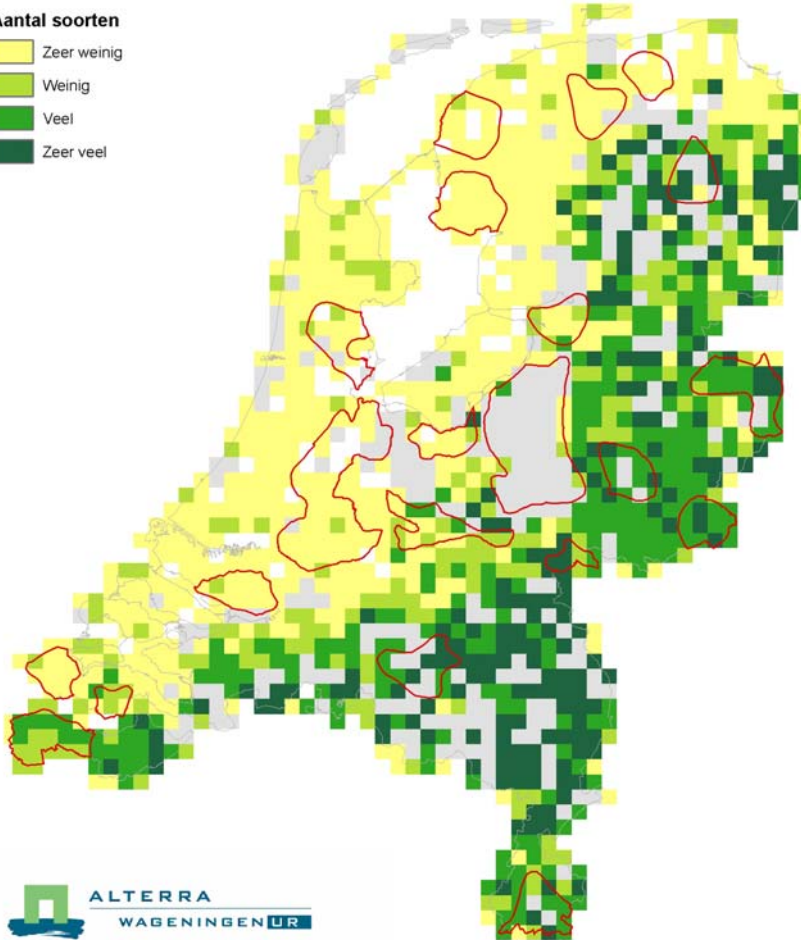
Aantal soorten

Zeer weinig

Weinig

Veel

Zeer veel

tekst

Concept Nationale Landschappen

EHS 2003 Raster

Vogels open landschappen

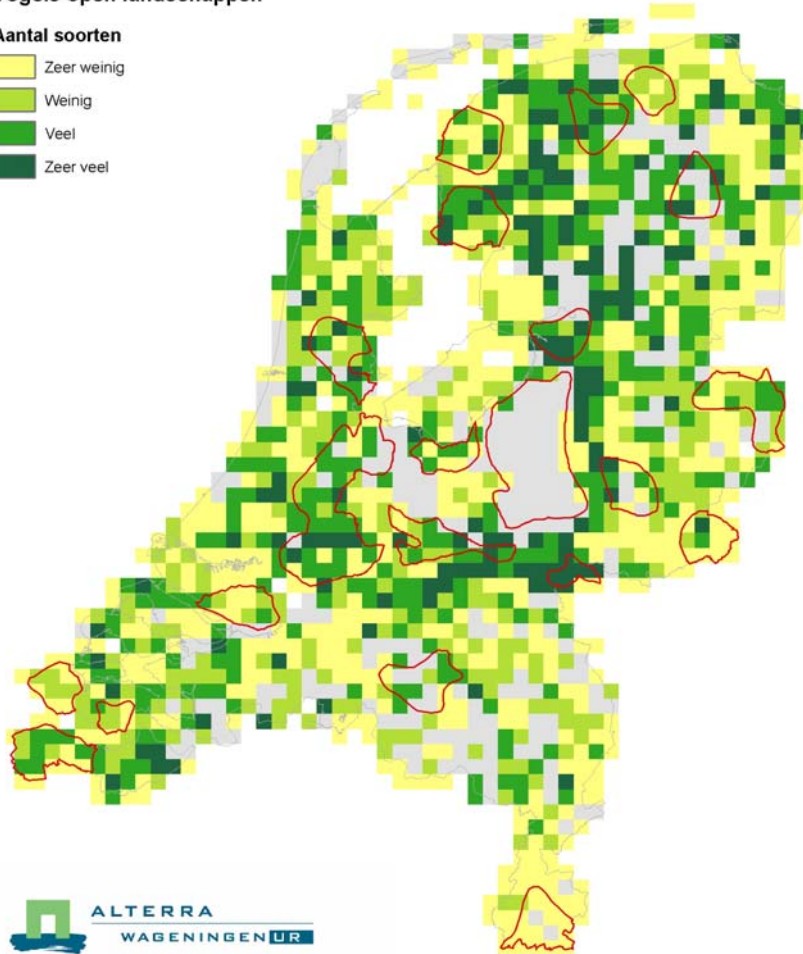
Aantal soorten

Zeer weinig

Weinig

Veel

Zeer veel

tekst

Concept Nationale Landschappen

EHS 2003 Raster

Zoogdieren

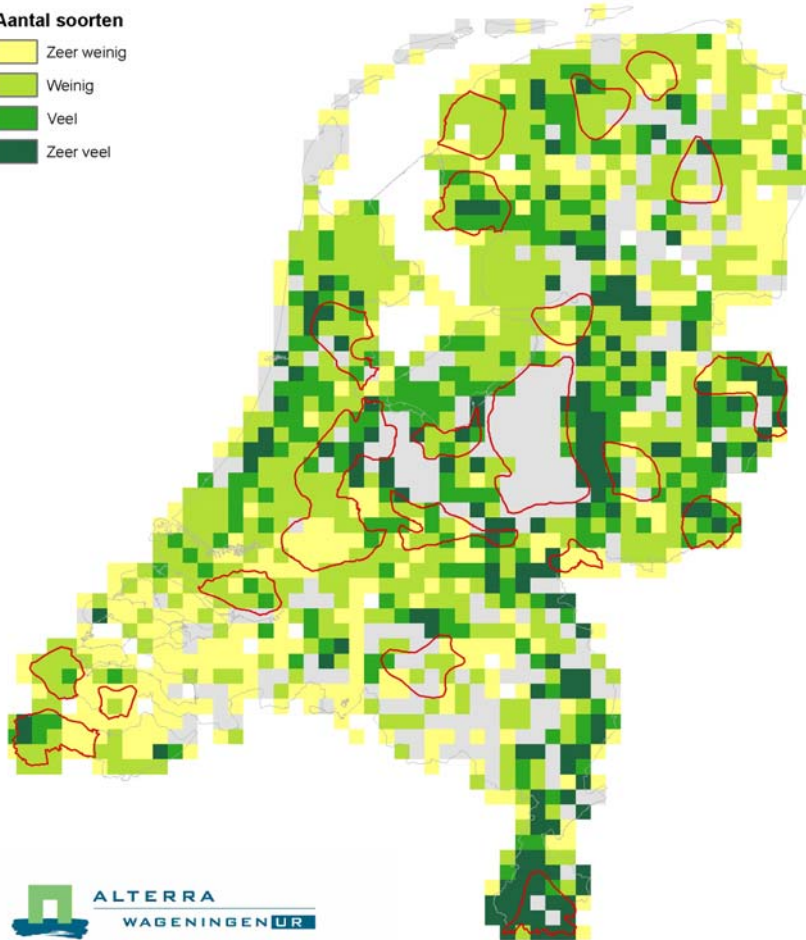
Aantal soorten

Zeer weinig

Weinig

Veel

Zeer veel

tekst